

- R. ARAMON I SERRA.- "Augats, seyóbs qui credets Dèu lo payre" (Assaig d'edició crítica), extret del llibre "Hispanic Studies in Honour of I. González Llubera", Oxford, 1959.
- R. ARAMON I SERRA;- "Mirèio a Catalunya", extrait d'Actes et Mémoires du II Congrès International de Langue et Littérature du Midi de la France (Aix, 2-8 Septembre 1958).

La tasca de Ramon Aramon i Serra com a secretari general de l'Institut d'Estudis Catalans, tan meritòria i eficaç que pot dir-se que, sense el seu esforç, la nostra primera institució cultural no hauria pogut superar o almenys travessar sense dany irreparable les dures proves d'aquests darrers anys, haurà forçosament perjudicat la seva producció com a erudit lingüista i historiador de les nostres lletres. Es només de tard en tard, i gairebé sempre gràcies a una obligada contribució a alguna empresa internacional en la qual el nom i la veu de Catalunya no poden estar absents, que Ramon Aramon i Serra, que es veu impedit per les seves tasques de Secretari de l'Institut de donar tota la seva plena mesura a casa nostra com a mestre i com a investigador, dóna a la impremta algun dels seus assaigs i dels seus estudis. Fa uns quants anys, en una publicació alemanya ens oferia un estudi sagaç i alligonador sobre "alguns calcs sintàctics del català literari modern", crit d'alerta contra un procés d'excessiva facilitat en els nostres prosistes que no sé pas si haurà tingut tota l'eficàcia que caldria. Ara, amb motiu del jubileu com a catedràtic de l'il.lustre professor català I. González Llubera, que ha reunit en un volum d'homenatge tot de textos de lingüistes eminents, admiradors del savi que ha sabut crear, amb Allison Peers, tota una escola de catalanòfils ~~anglès~~ a les universitats britàniques, i amb motiu també del II Congrès Internacional de Llengua i de Literatura del Migdia de França, celebrat a Ais de Provença, Aramon i Serra ens dóna dos breus però substanciosos treballs que han d'interessar doblement els lectors de VIDA NOVA per quant, per diferents conceptes, estudien les relacions de les dues llengües romàniques germanes que són el català i el provençal.

Ja és sabut que, per una convenció literària no pas limitada a les terres de llengua catalana, fins a ben entrat el segle XIV hom cregué que, per a la poesia, calia emprar l'occità i que grans escriptors com Ramon Llull, que sabia ~~escriure~~ escriure en prosa un català prou apte per als seus propòsits didàctics i apologetics, es sotmetia a la regla en les seves poesies trobadoresques. El procés de catalanització d'aquest llenguatge poètic, que revela la procedència dels autors de cada obra, haurà de durar fins que, en els regnats de Pere III i dels seus fills, la poesia catalana es desprendrà totalment de la vella convenció i ens donarà, en el segle següent, les grans figures d'Auziàs March i de Jordi de Sant Jordi.

Ramon Aramon i Serra pren un text molt poc conegut, que ell data de la meitat del segle XIII, i que el P. Jaume Villanueva descobria, l'any 1806, en un manuscrit de la col·legiata de Sant Pere d'Àger: es tracta d'un Planctus Sanctae Mariae, escrit en occità per un anònim poeta català, i que comença per la invocació

Augats, seyóbs qui credets Dèu lo Payre,
augats, si us plau, de Jesús lo Salvayre!

on són glossades, per boca de la Verge Maria, els planys que els textos bíblics ens donen per la mort de Jesucrist. Després d'estudiar minuciosament els problemes paleogràfics, lingüístics, històrics i literaris que planteja aquest text i de comparar-lo amb el d'altres versions que ens n'han arribat, Aramon n'estableix una edició crítica, amb totes les variants conegudes i una gran quantitat de notes que resolen tots els dubtes i precisen les fonts i les similituds que poden encaixar aquesta interessant composició

poètica religiosa en el seu temps i en el conjunt de la literatura provençal produïda a Catalunya.

Una prova, si calgués, de les dificultats amb què topa l'erudició en voler establir un text antic, és que, malgrat haver cotejat tres manuscrits diferents per a la seva edició crítica, Ramon Aramon i Serra ens adverteix, en una nota ulterior a la composició del seu treball, que ha entrat en coneixement d'una altra lliçó de "Augats, seyós qui credets Dèu lo Payre" procedent d'un manuscrit conservat abans del 1936 a l'Arxiu Parroquial de Morella, i que això l'obligarà, més endavant, a refer el seu treball per a incorporar-hi les variants que aquest nou text presenta.

També sembla que aquest continu fer i refer de l'erudició hagi d'aplicar-se al treball en el qual Aramon estudia, a la vetlla del centenari de "Mirèio", la sort que aquest gran poema de Mistral ha tingut en les terres catalanes. I el seu estudi, realment exhaustiu en la seva concisió, s'obre per aquests mots, que semblen el programa per a una obra de vasta empenya que potser ell mateix un dia vulgui emprendre:

"Un estudi aprofundit de les modernes relacions ~~kukukukuk~~ literàries i culturals entre les terres occitanes i les terres catalanes, així com de les influències que els autors de les unes hagin pogut exercir damunt els de les altres, es troba avui encara per fer."

Ell emprèn aquesta feina pel que es refereix a "Mirèio". Aquesta obra considerable era publicada, com és sabut, el mateix any de la restauració dels Jocs Florals de Barcelona, i precedint-los de ben poc, i dos anys més tard, pel setembre de 1861, ja s'iniciava, en un diari barceloní, la publicació de la versió catalana en vers que n'havia fet Francesc Pelagi Briz, jove aleshores de vint-i-dos anys.

D'ençà d'aquella data, i afegint a aquella versió primerenca, que fou objecte tanmateix de quatre edicions, la més assaonada i artística de Maria Antònia Salvà, han sortit en català, en onze ocasions, les estrofes que descriuen la rústega epopeia de la noia de Provença cantada per Mistral. Onze edicions a la qual, segons alguns historiadors i algunes bibliografies, caldria afegir el que Aramon en diu una "edició fantasma", que hauria estat feta l'any 1861 d'una traducció del poeta reusenc Francesc Bartrina. Amb un mètode crític realment exhaustiu, el nostre historiador de la sort de "Mirèio" a les lletres catalanes estudia aquest punt i demostra que aquesta suposada versió de Bartrina no ha vist mai la llum, suposant que hagi existit.

L'estudi d'aquesta fortuna realment extraordinària i que demostra una veritable popularitat del poema de Mistral entre els lectors catalans és completada per una ressenya de l'escenificació de "Mirèio" feta per Ambrosi Carrion, estrenada pel setembre de 1917 a Barcelona, per una referència a la influència que el poema ~~exercí~~ exercí damunt Verdaguer i altres poetes catalans, com el mateix Briz i Guillem Colom, mistralencs insignes, i als comentaris que ha merescut, al llarg d'aquests cent anys, als intel·lectuals catalans. Podríem resumir, amb els mateixos mots que ho fa l'autor de l'estudi, que "l'obra de juvenesa de Mistral ha esdevingut patrimoni espiritual de Catalunya." I assenyalar que, així com el "rastre evident, bé que no estudiat satisfactòriament fins ara, damunt alguns escriptors de les terres catalanes" pot temptar algun dia el mateix Aramon a emprendre aquest ~~estudi~~ estudi necessari, el fet que ja hagi publicat el que comentem i que, posteriorment, hagi dut a terme la mateixa tasca pel que es refereix a la gran "Oda au troubaire català" adreçada aviat farà cent anys per Mistral al poeta mallorquí Dàmas Calvet, ens fa esperar que no renunciarà pas a dur-la a terme.

Rafael TESIS.